

Ett hem på Thielska galleriet

KONSTEN.NET konsten.net/ett-hem-pa-thielska-galleriet

Annika Nordin

23 maj 2022

Den beskedligt korta titeln "Ett hem" på Thielska galleriets utställning riktas mot stormens stilla öga. Hetare, träffsäkrare vore "Hemmets härd". En plats och tillflykt för trygghet, värme, närhet, omsorg. Och fulladdad av pyrande hot, förluster, våld, trauma, död. Det praktfulla sekelskifteshemmets salar och vrår, aktiveras och osäkras nu av sju samtidskonstnärers tolkningar av hem: Juan-Pedro Fabra Guemberena, Linda Hofvander, Lap-See Lam, Berit Lindfeldt, Sirous Namazi, Petronella Petander, Helene Schmitz.

Det Thielska paradhemmet föds ur skandal och passion. Den förmögne fembarnspappan Ernest Thiel gifte 1897 sig med den tio år yngre guvernanten Signe Maria, nybliven änka som förlorat sitt enda barn. I boet medförde hon författar- och konstnärsvänner som Carl Larsson (Lasse) och blåmålaren Eugène Jansson. Och tipsar Ernest om Nietzsche. Det nya livet med hektiskt sällskapsliv och flitiga konstköp kräver snart ett större hem. Ferdinand Boberg ritlar. Inflyttning 1905. Gränslös invigningsfest när tillbyggnaden, Munchsalen, står klar 1907. Men 1910 firar makarna nyår var för sig. Och ekonomin börjar knaka.

Berit Lindfeldt, Utgrävning (Gräva ut), 2016. Foto: Urban Jörén/Thielska Galleriet

Hus och hemdrömmar är bevingade. Och minnen vill helst flyga fritt och soligt. Men krackelering och katastrofer attackerar. Minnet kan bli till ett ting eller ett frågetecken.

Utställningens första rum, den tidigare privata delen, välkomnar med byggplaner och Carl Larssons originalutgåva av "Ett hem" från 1899. Mjukt faller ljuset över Karin och barnen i akvarellen "Aftonlampan", 1900. Signe Maria har dock inte Karins nyskapande engagemang för hus och hem. I elegant helfigur gestaltar "Lasse" fru Thiel som festens inviterande värdinna. Men menar att hon är en av få som "verkligen ser konst". Spår av hemtrevnad leder idag endast till Signe Marias syrum i övervåningen.

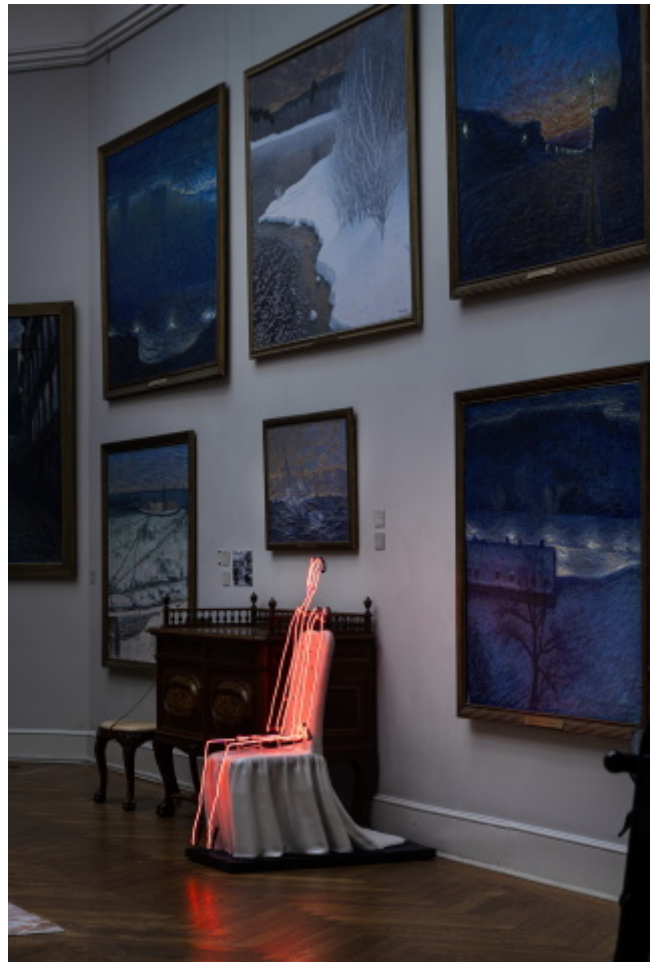
Men i ett sidorum, lite som i ett hittills undanskuffat minne träder nu denna okända, svårfångade kvinna fram i ett par mycket olika porträtt från 1901 av Astrid Kjellberg-Juel. I det ena blickar hon stillsamt damig ut ur purpurrött. I det andra, tidsradikalt klädd med blicken i fjärran. Outgrundligt är dock det ansikte av Signe Maria som Munch fäster på papper.

Berit Lindfeldt (f 1946) visas i galleriets andra rum men hennes skulpturer är också insmugna i hela huset. Med Signe Maria delar hon den oväntade förlusten av ett barn. En förlamande sorg som kräver tid. Formen är central för Lindfeldt. Med suverän känsla skapar hon mindre skulpturer av vardagsmaterialen kartong, papp och bruksföremål. Till synes enkla, häpnande titlar ger verken djup och mångtydig självklarhet. Ett långsmalt bord ihopsäckt på mitten. En plötslig avgrund med titeln "Fallstudie".

Barndomshemmet som töms låter hon återuppstå i nya former. Frånvaron av människor väcker närvaro. "Utgrävning" en rumslig labyrinth i lera. Likt arkeologiskt gräv, omsluten av gasbinda. Skydd, tröst, omsorg. Och i "Släktled" står ett myller av tomma fotoramar vända mot varandra. Ömsint skildrar Berit Lindfeldt det ordlöst sköra. Stillsamma kommentarer om vardaglighet. En underström av mänsklighet och närvaro. En doft av liv.

I det halvmörka gallerirummet lyser Lap-See Lams (f 1990) kritvita 3D-skannade skulpturer från installationen "Phanthom Banquet". Föräldrarna drev sedan 70-talet kinakrog, vid försäljningen väcktes behovet att fånga den försvinnande barndomsmiljön. Minnesprojektet växte till en dokumentation av mat och formkultur på svenska kinakrogar.

En vit skulptur kastar svarta drakoniska skuggor. Scannerns speciella utskriftsperspektiv, gör att verken växlar mellan extrem detaljskärpa och flackhet. De kritvita skarpt och sirligt utskrivna stolsryggarna blir plötsligt skräckfyllt levande. Lams dubbelsidiga skulpturer speglar också det Thielska paradhemmets yttre glans och inre stumhet.

Lap-See Lam, Phantom Banquet Ghost, 2020, i matsalen på Thielska Galleriet. Foto: Urban Jörén/Thielska Galleriet

Vy med verk av Linda Hofvander och Sirous Namazi. Foto: Urban Jörén/Thielska Galleriet.

I utställningens mitt gestaltar tre konstnärer hur yttre krav, plötsligt drama och katastrof attackerar barndomshemmet. Linda Hofvanders (f 1978) föräldrahem måste rivas. Verket "The Space of Things" är en sorgbearbetning. Lakan, gardiner, tyger river hon i remsor och syr ihop till nya välkända former, bord, golv, fönster. De uppspända textilerna fotograferades och blev stora nästintill monokroma, abstrakta fotografier. Svindlande vacker är den blåskimrande "The Partition". Och den dunkelblå "The Floor" har tät närvaro. Verken andas mild innerlighet.

En förgörande eld slukar sekelskifteshuset där Helene Schmitz (f 1960) växt upp. Elden tar makten över minnesbilderna. I den stora fotosviten "Livingrooms" dokumenterar konstnären de förbrända spåren av våningen. En lutande, ihopkrupen rad sotsvarta bokryggar. En svedd barockspegel vittnar om det förbrända. Förfärande och hotfullt omvandlar eldens bett skönhet till förgänglighet.

Helene Schmitz, Livingrooms, 1996

I hastig flykt undan religiös och kulturell utplåning förlorar Sirous Namazi (f 1970) sitt barndomshem. En totalförstörelse som slutar med nioåringens flykt från Iran. I verket "Twelve Thirty" återskapar han centrala föremål från hemmet. En stor ljuskrona, varmt gult lysande. Dörren mot gården. Men med traumats splittrande inre logik kan minnet också fästa vid tillfälligheter och triviala föremål. Mitt i rummet står ett elegant turkos handfat. Gömda minnen, onåbara efter kaos och flykt.

I det Thielska vardagsrummet i övervåningen hänger Schmitz fotografi av den förbrända spiselkranen i barndomshemmets matsal. På samma plats där också Thiels eldstad nu är släckt och försvunnen. Mitt på golvet på en sockel dominerar ett för Namazi centralt minne från hemmet. En imponerande persisk matta. Kritvit med tryckt kolsvart mönster.

Plötslig hemlöshet, skyddslöshet, utsatthet och våld tolkar Juan-Pedro Fabra Guemberena (f 1971). Undan militärjuntan i Uruguay flydde familjen till Sverige. Fotosviten "El Complejo" bearbetar återvändandets och minnets krockar med det som var. Vad blir kvar när hemmet är försvunnet och minnen förvandlas?

Till synes odramatisk men skrämmande aktuell är verket "Semiotics of Confinement". Några enkla Ikeastålmöbler och stora ojämna orange klossar. Hemmets inre förnekade hotbild som kan blossa upp i brutalt våld. Scenen mineras av klossarna av ballistisk tvål, med samma vävnadsliknande täthet som människans. Avtrycken i dem av hemmets vapen, knivar, flaskor, bältesspännen kvarstår. Spårbart.

Munchsalens spatiösa volymer, tydliggörs genom Guemberenas, installation "Better Shelter" om flykt och hemlöshet (*översta bilden*). På fondväggen blickar ännu Nietzsche mot fjärran och Ernest Thiel är rakryggad. Men 1925 är konkursen ett faktum. Thielska Galleriet öppnar i statlig ägo.

Juan-Pedro Fabra Guemberena, Semiotics of confinement, 2021. Foto: Urban Jörén/Thielska Galleriet

Petronella Petander, stillbild från The Haven, 2020

I utställningens sista rum visas Petronella Petanders (f 1977) "The Haven". Stillbilder ledsagade av en inkännande berättarröst. Och fram växer ett ode till den gemensamma tvättstugan. En plats för alla. Vardagstrygghet i inre och yttre hemlöshet. Maskinens växelvisa ljud och brus. Vaggar pålitligt i kör med rösten genom tvättprogram och renandets ritualer. Smutsigt, rent, varmt, doftande. Kroppsligt. Nystart, omstart. Livets faser. Tvättstugan nav för vardagsdrömmen om ett hem?

Annika Nordin

Thielska galleriet, Sjötullsbacken 8. Utställningen pågår 9 april – 21 augusti 2022